

Veliki srpski skandal na ovogodišnjem Međunarodnom sajmu knjiga u Parizu

Zurka o trošku države

Za „Tabloid“ iz Pariza:
Nataša Pejin

Od oktobra (2007. godine, prim. red.) pokušavam da dođem do informacije u Ministarstvu kulture da li će Srbija doći na Sajam knjiga u martu 2008. jer sam imala nameru da, ukoliko i ove godine Srbija izostane, priredim prisustvo srpskih izdavača i pisaca za šta je potrebno nekoliko meseci rada.

Na Sajmu knjiga u Beogradu razgovarala sam sa nekoliko domaćih izdavača i pitala ih da li bi finansijski pomogli da zakupimo i da organizujem štand srpskih pisaca, što su oni prihvatili i rekli da ih obavestim ukoliko do toga dođe.

Bilo bi krajnje besmisleno i kontraproduktivno da se na Sajmu u Parizu pojavi na jednom štandu Ministarstvo kulture, a na drugom izdavači srpski i francuski. Da bih to izbegla, čekala sam odgovor iz Ministarstva, koji je stigao dve tri nedelje pred početak Sajma. Pozvao me je gospodin Mladen Vesković iz Ministarstva kulture Srbije, da me pita da li bih mogla da pomognem oko organizacije i nabavke knjiga srpskih autora na francuskom jeziku. Iako sam bila potpuno svesna apsurdne situacije ovakve organizacije, pred činjenicom da je sve to rađeno u zadnji momenat, prihvatila sam da pomognem. Za taj posao mi je ponuđen honorar od pet stotina evra koji sam odbila.

Moj sagovornik iz Beograda bio je gospodin Mirko Prlja iz Privredne komore Srbije kog je Ministarstvo kulture zadužilo da organizuje ovaj sajam. Sa njim sam do incidenta koji se desio, a čiji je „autor“ bio on, imala normalnu saradnju u kojoj sam rešavala probleme i nalazila odgovore na pitanja koje mi je on postavljao preko telefona i mejlom, a koji su bili isključivo tehničke prirode u čemu sam mu predano pomagala, jer da nisam, od njihove organizacije na štandu barem dva dana, od ukupno pet, ne bi bilo ni stola, ni stolice, ni struje, ni dovoljno polica, ni priključka za internet... naša elektronska prepiska svedoči o tome. Organizovan je dolazak i boravak ekipe iz Srbije, delimično i sama manifestacija, time što je zakupljen štand i što su poslate knjige iz Srbije. Štand je koštao oko 18.000 evra, a za celu organizaciju potrošeno je oko 30.000.

Štand sam 12. i 13. marta montirala sama, jurila majstore da priključe struju, poručivala stolice i stolove koji nisu poručeni iz Beograda... dočekivala isporuku knjiga iz Beograda i vukla 150 kilograma knjiga na rasklimatanim kolicima kroz celu halu do štanda, knjige koje transporter nije isporučio po dogovoru, raspakovala pakete i poslagala knjige na police kako bi štand Srbije bio uređen do svečanog otvaranja kako prilici, i što je obaveza izlagača.

Organizator je stigao na sajam sa srpskom delegacijom direktno na svečano otvaranje nešto pre 17 sati, posle kraćeg turističkog obilaska Pariza, sve sa vodičem, a da pri tom nije proverio da li je sve što je „organizovao“ zaista urađeno. Iz srpskog

Bivša urednica ugledne izdavačke kuće „Laž Dom“, a sada privatni izdavač i urednik u Parizu i značajan promoter srpske kulture, Nataša Pejin je, na martovskom Međunarodnom sajmu knjiga u prestonici Francuske, bila suočena sa bahatošću i primitivizmom predstavnika srpskog ministarstva kulture, i Privredne komore Srbije. O detaljima ove sramote čiji je bila svedok, Nataša Pejin je specijalno za Tabloid napisala osvrt koji rečito govori o moralnom blatu koje danas komanduje Srbijom

kulturnog centra niko nije mogao da se oslobodi i dođe da mi pomogne, jedino je šofer ambasade došao da prevezem knjige koje sam prikupila u svom stanu (desetak kartonskih kutija).

Kako je štand bio dovoljno prostoran, a polica dovoljno, podelila sam ga na dve celine: knjige na srpskom i na francuskom jeziku. Na centralni zid sam izložila dela Pekića, Crnjanskog, Andrića, Kiša na francuskom jeziku, što je prirodno s obzirom na to da je devedest odsto posetilaca frankofono. Te knjige je g. Prlja već sutradan, prvog dana sajma, sklonio, dosledno sprovodeći direktive „da sve do jedne knjige koje je poneo moraju da budu izložene“ čime više nije ostalo mesta za knjige na francuskom jeziku.

Šta reći o činjenici koja se ponavlja iz godine u godinu, da Ministarstvo kulture, ili Udruženje izdavača, dolaze na Međunarodni sajam knjiga u Pariz isključivo sa knjigama na srpskom jeziku ili sa pokojom na engleskom. Čak i kada im se pred nose stave iste te knjige na francuskom, jeziku zemlje u koju su došli da predstavljaju srpsku kulturu, „direktiva“ je od zdrave pameti jača.

No, posle razgovora i ubeđivanja, „vratili su mi“ prostor za „moje knjige“, ali na centralnom zidu više nije bilo moguće izložiti Andrića, Crnjanskog, Pavića, Kiša... takva je bila direktiva i tu su poređane monografije, od kojih je samo dve-tri imalo smisla izlagati, i koje gotovo niko osim nekoliko Srba koji su tu slučajno naišli nije ni gledao. O najavljenim predstavljajima velikih izdavačkih poduhvata poput mono-

Nataša Pejin

grafija „Morava“ ili „Fruška gora“ nije bilo ni govora, prosto nije bilo publike za to, a i da je bilo, ne vidim ko bi ih predstavljao: u ekipi koja je došla iz Beograda niko nije govorio francuski jezik.

Kako je Ministarstvo kulture zamislilo, a „izvođač radova“ mislio da priredi susret sa piscima koji su za tu priliku specijalno stigli iz Beograda, da ovi potpisuju svoje knjige čitaocima, a da je čitalac ne kupi? Problem je „profit“ od prodaje knjiga? Kako bilo ko pametan može da pomisli da se bilo gde u inostranstvu može praviti neki ozbiljan profit od prodaje knjiga srpskih pisaca na bilo kom jeziku? Da je to tačno, francuske knjižare bile bi prepune knjiga srpskih pisaca, novine obilovale kritikama, svaki veći evropski grad imao bi srpsku knjižaru koja bi cvetala i o tome bi se već kao o velikom srpskom uspehu naširoko pisalo i znalo. Neko bi i novce zaradio, što bi bilo prirodno i dobro za sve: pisce, izdavače i, najvažnije od svega - za Srbiju. Svaka srpska knjiga koja uđe u jednu francusku kuću uspeh je za srpsku kulturu, korak povratku evropskom čitaocu, a onda i polako podizanje ugleda koji smo izgubili.

Posle „telefonskih konsultacija“ g. Prlja mi je rekao da će „da mi učine“ da prodajem knjige, da su napravili kompromis da se francuske knjige prodaju jedino u prisustvu pisaca. Pitam: kako ste to postigli, a on kaže da im je rekao da sam pripretila da ću sve da spakujem i napustim Sajam, na šta mu ja kažem da to nije tačno, da ja to nisam rekla, a on meni da to nije ni važno, da je trebalo malo „dramatizovati“ kako bi mu dali blagoslov za prodaju. Pitam: a šta ako neko pored Petrovićeve ili Pantićeve knjige poželi da kupi Tišmu ili Kiša koji su „odsutni“? Isplašćemo smešni! Ipak, prodaja je „tolerisana“ i „meni učinjena“ usluga.

Predložila sam gospodinu Prlja da, između ostalih, pozovem Žana Kristofa Buisona da potpisuje svoju knjigu „Ukus Beograda“ (Le Go?t de Belgrade). Objasnila sam ko je on, glavni i odgovorni urednik kulture u „Figaro Magazin“, autor biografije generala Draže Mihailovića na francuskom za koju je dobio na-

gradu francuske Akademije nauka i umetnosti. On se oduševljeno složio, (što će kasnije, a i sada poricati). Kako je običaj ovde pri susretima sa piscima, donela sam i pet primeraka njegove biografije Draže Mihailovića „Heroj koga su izdali saveznici“. Nisam ni sanjala da će to biti viđeno i tretirano kao subverzivni akt ili politička provokacija iz jednostavnog razloga što je u pitanju istorijska i nagrađena knjiga, koju je objavio jedan od najvećih francuskih izdavača biografija velikih istorijskih ličnosti „Perrin“. Takođe sam pozvala i neke druge francuske autore, kojima sam posle ovog incidenta otkazala dolazak na štand kako ne bi ponovo bilo nekih skandala.

U momentu kada je trebalo da počne potpisivanje, gospodin Prlja je prišao stolu sa knjigama za kojim je sedeo g. Buison i rekao da ta knjiga ne može da bude tu i da je treba skloniti. Pokušala sam da mu objasnim da to ne radi i da nije nikakva politika u pitanju, ali on nije htio da čuje. Jasno mi je rekao da je „bilo kakva politika zabranjena“. Čak je i g. Buison pokušao da ga razuveri i pitao ga kakve veze sa politikom ima čovek koji je mrtav od 1946, na šta mu je ovaj odgovorio da u Srbiji sve to ima veze i da knjigu moramo skloniti jer je takva instrukcija Ministarstva. Na to je g. Buison ustao i rekao mu: „Ja petnaest godina pišem i borim se da pokažem da Srbi nisu ono što se o njima govori, zbog toga ovde trpim munje i gromove, i ovakve uvrede neću da tolerišem na srpskom štandu. Ako ovako postupate sa svojim prijateljima i saveznicima, nemojte se čuditi da vas ceo svet pljuje i mrzi!“ I potom je napustio štand.

Ostala sam potpuno šokirana i rekla mu: „Vi, gospodine, nemate svest o tome šta ste sada uradili“, na šta me je on optužio za podmetanje i prevaru, kao da sam želela da pravim neku političku propagandu i debate na štandu.

Narednih dana, svela sam svoje prisustvo i aktivnosti na štandu na minimum. Kako je na programu za nedelju bilo najavljeno prisustvo pisaca, došla sam da odradim ono što sam započela. Srela sam gospodina iz

Ministarstva koji se predstavio, Novica Antić, koji mi je rekao: „A, vi ste ta Nataša“. To se uklopilo u tri do pet minuta koje je proveo na štandu Srbije, i ništa više. Ni hvala, ni molim.

Na istom tom nesrećnom programu, najavila sam i susret pod temom „Kosovo i Metohija u srpskoj umetnosti“ za šta sam takođe telefonom dobila odobrenje od g. Prlje, što on takođe negira. Jedini moguć način da se govori o Kosovu i Metohiji na srpskom štandu bio je „umetnički pristup“, slikarstvo, arhitektura, poezija, a nikako „politički“. Na moje zadovoljstvo do tog susreta nije došlo, jer je upravo u zakazano vreme preko razglašavanja javljeno da posetio i izlagači krenu ka najbližem izlazu i napuste sajam zbog „tehničke provere“. Policijski i agenti su potiskivali ljude koji su se zavitali ka izlazu. „Saljivi terorista“, koji je anonimnim pozivom javio da je podmetnuta bomba, želeći da poremeti tok ove manifestacije, u znak protesta protiv počasnog gosta Sajma, koji je ove godine bio Izrael, nije ni sanjao kakvu mi je uslugu učinio i kakve me je bede spasao. Bog je to lepo udesio, a ruku na srce, hvala i Alahu!

Posle svega ostaje nerešen problem: kako povratiti srozani ugled naroda koji je u ovoj zemlji, Francuskoj, tokom dva veka koja su za nama, predstavljao primer časti, hrabrosti i plemenitosti?

Srpske demokratke svih boja imali su za poslednjih osam godina, koliko su na vlasti u Srbiji, priliku da se uvere da ta priča o Srbima kao zločinačkom narodu nije sahranjena sa „velikom srpskim diktatorom“, nego kao troglava aždaja i dalje kruži svetom, ceri se, bljuje i razara. Krajem prošle godine, jedan od najpoznatijih i najuglednijih kolumnista, Zak Žuljar, u nedeljniku „Nuvel Observater“, napisao je: „... I sada se jedan zločinački narod, koji se nije pokazao, sprema da uđe u orkestar evropskih naroda“...

Na ovogodišnjem štandu Međunarodnog sajma knjiga u Parizu, koji je plaćen državnim novcem, dakle novcem tog srpskog naroda, još jednom je propuštena prilika da se sa rehabilitacijom ugleda Srbije odlučno započne.